

Col·lecció l'illa Roja, 1
ESCAFARLATA D'EMPORDÀ
Paria d'un pària

ADRIÀ PUJOL CRUELLS

Escafarlata d'Empordà

Paria d'un pària

edicions
Sidillà

La Bisbal d'Empordà, 2011

Edicions Sidillà Scp.

Carrer Catalunya, 4
17100 La Bisbal d'Empordà
Tel. 628269186 i 669607516
www.edicionsidilla.cat
info@edicionsidilla.cat

© *del text*: Adrià Pujol Cruells

© *de l'edició*: Edicions Sidillà

Il·lustració de la coberta: Clara Gassiot

Disseny i maquetació: Pep Caballé

Correcció: Xavier Cortadellas

Impressió: Impremta Pagès. Anglès (La Selva)

ISBN: 978-84-938743-7-7

Dipòsit legal: Gi-1390-2011

Primera edició: desembre del 2011

Tots els drets reservats.

«I ho recordo tot des del començ del món i voldria
escriure tota l'Anti-Història de l'Univers».

VENTURA AMATLLER, *Summa kaòtica*

Dedicat al teu pare.

SUMARI

II ∞ Prefaci

- 17 ❁ El complot dels amics
- 19 ❁ Bibelotatge paisatgístic
- 20 ❁ Màfia de claveguera
- 24 ❁ Pantone suredes
- 25 ❁ Un estudi comparatiu
- 27 ❁ Un estudi incomparable
- 29 ❁ Negra nit a mar
- 30 ❁ És el meu oncle
- 32 ❁ I el setè dia Nostramo creà l'amistat
- 33 ❁ Una flor no es desfà a l'estiu
- 34 ❁ Palíndroms d'una excursió cansada, amb parella, de la Gavarra a Matajudaïca, un dia de sol i pluja, amb posterior refredat i baixa laboral
- 35 ❁ Els masos espatllats
- 37 ❁ Terapèutica del fullam
- 38 ❁ Comença la temporada de mal endreç
- 39 ❁ El breviari màgic del pastor de Monells

- 40 ♣ Visió
- 41 ♣ Dos que passegen fora vila, i un forà que els vigila
- 42 ♣ Des d'aquell llunyà instant encomiàstic
- 43 ♣ El mural de Palau-sator
- 45 ♣ De res teràpia
- 46 ♣ Tocats del bolet
- 48 ♣ Macarrònica Santa Coloma de Fitor
- 50 ♣ *Ensemble* de vent i mala maror
- 52 ♣ Pintada jeroglífica
- 53 ♣ El joc de l'oca de les Cales
- 55 ♣ Sonet del que es fot de lloros a Barcelona, uf
- 56 ♣ Cremar el decorat
- 58 ♣ L'aqüífer dels records
- 59 ♣ Vengui-s'ho, senyor
- 61 ♣ Baladeta de l'insubmís
- 65 ♣ El pastanaga
- 66 ♣ Indiferència fins que crema
- 68 ♣ Mort de dama
- 70 ♣ De gran jo volia ser com ell, i ara ja no
- 72 ♣ Made in USA
- 73 ♣ Xup-xup a la plaça
- 74 ♣ Cantarella del pollastre amb escamarlans (reciteu-ho sardanívolament)
- 78 ♣ El parent important
- 81 ♣ Mare protectora
- 83 ♣ Famosos i multimilionaris
- 86 ♣ S'estan entre nosaltres
- 87 ♣ Goja de les Gavarres amb becaina gruixuda
- 91 ♣ Ramon

- 93 ♣ Pregunta i resposta ambivalent
94 ♣ Lluita de classes
96 ♣ L'avi Pepet
99 ♣ Els límits
100 ♣ Terror i guilles
101 ♣ La nostra Teresa particular
102 ♣ Poema visual a la boira que sempre tenim a Begur,
llevat del 4 de juny
103 ♣ Motius de Palafrugell
104 ♣ Progenitor guardiola
105 ♣ A Banyuls varen anar
107 ♣ Tristor a la Catalunya del Nord
109 ♣ Exvots pintats i fetges de cera
111 ♣ Tallar el cap als estrangers
113 ♣ Autopista capaltard
115 ♣ Com començar de tort
116 ♣ Gais i lesbianes
118 ♣ D.O.
119 ♣ Cadaqués
120 ♣ Elogi de la llauna de tonyina
121 ♣ La tristor del tió
122 ♣ Scriptorium
123 ♣ Amb el vent
124 ♣ Primavera sense possibilitats primaverals
125 ♣ La immigració dels monosíl·labs
128 ♣ Llegendes no tan urbanes, que són enraonies
129 ♣ La puta SARFA
130 ♣ De cap

- 132 ♣ Illes Medes
134 ♣ Illa Roja
136 ♣ D'un any per l'altre o l'etern retorn
138 ♣ Un alter ego per emmarcar
139 ♣ Mort, gasolina i quitrà
140 ♣ Dues pedres menys
141 ♣ Cal·ligrama potiner amb silueta des meu poble
142 ♣ El setciències o jo ja ho deia
143 ♣ Sonet de l'extraterrestre
144 ♣ Per *peteneres*
145 ♣ Pentasíl·labs dels ous escaldats
147 ♣ De visita
150 ♣ La dansa del sol
151 ♣ Motius de Begur
153 ♣ El meu primer premi literari
155 ♣ Dues nits l'any
156 ♣ El secret del barranc
158 ♣ La llegenda de Vulpellac
160 ♣ Oficis empordanesos
161 ♣ El nom fa la cosa
162 ♣ Madò Cullereta
164 ♣ Collonar el proïsme
170 ♣ Aforismes a la meitat del camí
171 ♣ Llicó d'història
172 ♣ El bisbe ajagut
173 ♣ Plat de Quaresma
175 ♣ Autotest psicotècnic d'un adolescent
177 ♣ Barcelona tan lluny, i tan indignada
- 179 ☞ Postfaci

EL COMLOT DELS AMICS

No ha estat un somni, no.

(MIQUEL PAIROLÍ)

L'endemà de morir-se'm la mare, de nit me'n vaig anar de festa, pel poble, flanquejat pels amics de sempre que, en aquest cas, se'ns veia realment desorientats, perquè érem joves. Un d'ells, en Carlunis, em va animar a prendre'm una pastilla, em sembla que una d'aquelles de metilendioximetanfetamina, també coneguda com a èxtasi —uns primitius que aleshores feien furor.

Jo, com ho diria? Jo era i no era conscient del trasbals proppassat. La mare ja no hi era, però feia massa poc, que no hi era, i se'm va ocórrer no fer res d'especial, sobretot, perquè no tenia clara la pauta de què cal fer quan se't mor la mare i ets un adolescent.

Em vaig deixar portar pels amics, això sí, però recordo que m'ho agafava com un favor, de mi cap a ells, i no pas d'ells cap a mi; volia que se sentissin útils, encertats en llurs afalacs. Conscient de ser el centre de la colla, els endevinava mirades furtives, anàlisis del meu estat d'ànim, al·lucinats com estaven que se m'hagués mort la mare. Quin tros de xarmant.

Em van dur de copes a Can Marc, una discoteca begurenca que no és ben bé una discoteca moderna. Vull dir que, de primeres, el casalot fou una sala de festes, amb piscina, amb zona enjardinada i pistes de ball. Després, durant els anys 70, la Gauche Divine barcelonina transformà la baluerna en una mena de festa eivissenca permanent. I nosaltres, a principis dels 90, ja la vam enganxar com a sala de concerts i discoteca on es punxaven els èxits evidents, flanquejada amb lavabos on s'esnifava l'indicible.

Vam beure gintònics i vam fumar porros, escarxofats a la sala dels sofàs. Després anàvem a la terrassa, a seure en rotllana amb els cambres/es i cuiners/es del poble, que plegaven de treballar i es delien per polir-se el sou tot just aixecat. I llavors arribà el complot. Hi havia una noia, cambraera a no sé quin restaurant, de la qual se m'ha esborrat el nom. El cas és que vaig notar —l'MDMA em reblania els sentits— que en l'ambient hi havia un conclave entre els meus amics i la noia. Curt i ras, li havien demanat que se'm follés, per allò d'animar el noi, perquè se li havia mort la mare. La noia, a més, s'hi avenia, i, enmig de la rotllana, m'anava llençant indirectes. Hi havia riotes còmplices, un sentiment grupal d'estar fent el que tocava —o, més ben dit, el que creien que tocava.

La noia em feia basarda. Era deu anys més gran que jo. Tenia un cos voluptuós, però una mica masegat per la vida nocturna. I jo tenia por de no donar la talla, a més d'una vergonya que m'anava escalant la carcanada, a mesura que ella m'ensenyava les cartes. Tant és així, que vaig aguantar l'ensarronada una mitja hora. Després, tocases les tres de la matinada, els defraudava a tots i me n'anava a dormir. De camí, però, em maldeïa els ossos perquè havia perdut una oportunitat d'or. I, per això, abans d'arribar a casa pujava al castell de Begur, a pelar-me-la encarat a nord —en línia recta, més o menys, amb el Canigó. Els meus amics m'havien ajudat, i molt, a adonar-me de que m'havia passat. La mare ja no hi seria mai més. Peixatada de realisme.

BIBELOTATGE PAISATGÍSTIC

*El verd d'aquella plana
El gris de la muntanya
Tot és molt senzill
Però res hi desentona
Jo no se què té
Però m'impessiona*

(SANJOSEX)

El cantautor Sanjosex és ictiòfag i oriünd de la Bisbal d'Empordà, i diu que hi ha una carretera, ran de Torroella, que l'impessiona per la seva bellesa, i blablablà. S'equivoca, tot i que no té ni una unça de mala fe.

La carretera més bonica de l'Empordà no existeix, perquè tothora estan infestades de Porches Cayennes i d'Audis Q7, que són els cotxes dels que compren un mas per no viure-hi més enllà de quinze dies l'any. La resta de dies, les vies són patrimoni dels miquets del motocròs.

I, si de cas, i sense sidecar, per no malmetre l'oremus del lector/a, potser el caminó que va de Begur a la platja de Tamariu s'enduria la palma del pintoresquisme, però tampoc no ho podem afirmar del tot. No ens hi atrevim, heus ací el motiu, perquè un expert caçador d'espàrrecs afirma haver-hi vist circular un Hummer, durant l'agost proppassat, i els aborígens ja hem arrufat el nas.

MÀFIA DE CLAVEGUERA

Hi havia un obrer de qui sospitaven que robava: com cada dia, quan es feia fosc i sortia de la fàbrica, els vigilants inspeccionaven la carreta que duïa, però no hi trobaven res, sempre era buida. Finalment, se'n van adonar: l'obrer robava les carretes.

(SLAVOJ ŽIŽEK)

Pel nas, vaig conèixer molta gent que robava, o que del sabotatge en feia un furt jurídicament ben travat.

Un sevillà, cambrer, camell i gitano de temporada, se'ns enduia a robar. La pinya, la sacrosanta pinya es venia a pes i es pagava bé. Ens reparíem malament els guanys. A les pinedes hi havia el cartell de *prohibido coger piñas*. I el sevillà, que responia al nom de Juanma, anava a llevar pinyes al golf de Pals, on aleshores encara no hi havia avisos. Carregava la baca del cotxe amb bambús llargs que tenien un garfi a la punta. S'hi escarrassava molt, amb aquells artefactes de criminal.

Ens vam plantar a la part de darrere del Golf. Vam passar els bambús per damunt la tanca de filferro, i nosaltres vam arrossegar-nos per sota, tret d'en Lotus, que duïa una samarreta groga molt cridanera. A mig fer el botí, un golfista enèrgic ens va increpar i vam fugir cap al cotxe, sense temps d'agafar els sacs i els bambús. En Juanma va arrencar i sortírem derrapant, just en el moment que un pal de golf rebentava la lluneta posterior.

Robar motocicletes per arreglar la pròpia; furtar l'alcohol de les guinguetes de les platges a les cinc de la matinada; endur-se la barca inflable d'una boia —la sensacional Zodiac, amb el sorollós motor fora borda—, per anar a navegar una estona de franc, una nit de lluna plena; apropiari-se de bombones de butà als càmpings i rostisseries, quan tot-hom dormia... Fora les pinyes, la resta se solia robar de nit.

A l'Empordà vaig conèixer un sector de la màfia local multisectorial. Classe treballadora i esperrucada que contemplava l'art del mangui, l'estraperlo i el sabotatge d'una manera sorprenentment calmosa. Els integrants eren ganasses, filibusters i sudorípars, i parlaven amb rogall napolità. Un amo, de quan jo feia de mariner a l'Estartit, m'esperonà a calar foc als vaixells de la competència —de nit, esclar—, a canvi d'un feix de bitllets. Un altre amo, quan aquell estiu jo feia de rentaplats en un restaurant sumptuós, volgué que punxés les rodes del cotxe d'un que li havia fet canari amb el preu de la llagosta. El noi del locutori polia tabac andorrà, ressec i rebregat, que vés a saber d'on treia, però que era baratíssim. I l'encarregat del kàrting de Regencós, aquest venia gasoil de caldera als qui teníem un cotxe dièsel. El combustible era molt més barat i "el seu automòbil ni notarà la diferència". Per això, en aquella època la Guàrdia Civil t'aturava i extreia una mostra del dipòsit del teu cotxe. El gasoil de caldera era vermell síndria, per comptes del legal, que groguejava, color de cervesa esbravada. Se't multava, i també se't treia la multa, atès que es podia subornar els tricorns a l'instant, amb posterior estripada de sanció. Als vorals hi havia molt confeti d'aquest tipus...

La màfia local multisectorial, de poca envergadura, catacúmbica i miserable, funcionava a la manera d'una internacional del frau en miniatura. Com que tots els seus membres es perjudicaven mútuament, l'equilibri social restava garantit. Però això no vol pas dir que no hi hagués, de tant en tant, escaramusses i detinguts. Llavors el quefer dels rufians s'aturava, per mirar de salvar els mobles, els secrets i els membres de l'engranatge. L'un tenia un laboratori clandestí de farlopa, i l'altre guardava les armes d'una marsopa empresonada. L'un sacrificava xais d'amagatotis i en venia les gropes a la carnisseria de Mont-ras, sense cap mena de control sanitari... I, tard o d'hora, l'un o l'altre es barallaven, eren emmanillats. Aleshores se n'anaven a passar una temporada a la petita presó de Figueres. I de retruc eren ajudats pels mateixos amb qui s'havien esbatussat.

L'activitat
és fraudulenta,
mes l'inculpat
se'n va, s'absenta.
S'atura el frau
de gent dolenta,
tots a l'aguait
que l'ossamenta
del garjolat
torni amb empena.

Allí, a la presó de la capital de l'Alt Empordà, els negocis seguien. De fet hi havia un *continuum* entre els bars dels centres socials i el centre penitenciari. Dos *carcars* tancaven un negoci o un pla per extorquir un desgraciat, tot fent un remenet de rom al bar de la plaça. La Guàrdia Civil els engaltava i els posava el pijama de ratlles. I els dos mafiosos seguien la conversa a la presó de Figueres, adquirint conyac de contraban, una metzina que proporcionava un funcionari desensonyat. Dos capitostos l'empenien a cops de puny per una desavinença, eren duts a urgències i tancats a la trena. Allí feien les paus i miraven de sortir, ambdós, com més aviat millor, i agafats de la mà.

I des de la setmana passada en vuit, tinc entès que la cosa nostra del clavegueram empordanès encara batega, però també m'han dit que s'ha internacionalitzat d'una forma que no li convé. Romanesos, txetxens, russos, magrebins, anglesos, francesos, un nord-americà, senegalesos, i noves generacions de catalans i de gitanos catalans la fan cada cop més grossa. Entre això, i que els Mossos d'Esquadra no hi són per aguantar ximpleries, la presó de Figueres s'ha tornat més sorollosa: hi ha un fo-timer de *mafetis* que en premen les costures. A més a més, aviat inau-guraran un faraònic centre penitenciari als afores de la ciutat. És amb

bona intenció: des de la nova presó la vista és esplèndida, les màquines del gimnàs no són rovellades, la biblioteca convida a l'erudició i l'edifici s'alça d'esquenes al buf canigonenc. Però per contra té massa capacitat i una vigilància de pel·lícula, i això és un problema. Serà més difícil establir xarxes, nous ramals del clavegueram...

En fi: també cal esperar un canvi de perspectiva, perquè un Mosso d'Esquadra, nat a Roses, ja s'ho ha vist a venir, i ja estipula com deixar passar la droga i el fil dental, de fora cap a dins, per fer-se un sobresou assenyat —un emolument clandestí, que no s'endevini.